

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาอนุกรมวิธานของปูน้ำจืดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงจำนวนชนิด การกระจาย และถิ่นอาศัยของปูน้ำจืดแต่ละชนิด ผลการศึกษาพบ ปูน้ำจืดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2 ครอบครัว 11 สกุล 32 ชนิด ดังนี้

ครอบครัว Parathelphusidae ประกอบด้วยปูน้ำจืด 5 สกุล ดังนี้ สกุล *Chulathelphusa* มี 8 ชนิด ได้แก่ *Chulathelphusa brandti*, *C. neisi*, *C. sp. I*, *C. sp. II*, *C. sp. III*, *C. sp. IV*, *C. sp. V*, *C. sp. VI*; สกุล *Heterothelphusa* มี 1 ชนิด คือ *Heterothelphusa beauvoisi*; สกุล *Mekhongthelphusa* มี 1 ชนิดคือ *Mekhongthelphusa kengsapu*; สกุล *Sayamia* มี 1 ชนิดคือ *Sayamia bangkokensis*; สกุล *Siamthelphusa* มี 1 ชนิด คือ *Siamthelphusa sp. I*

ครอบครัว Potamidae ประกอบด้วยปูน้ำจืด 6 สกุลดังนี้: สกุล *Dromothelphusa* มี 1 ชนิดได้แก่ *Dromothelphusa nayung*; สกุล *Esanpotamon* มี 1 ชนิด คือ *Esanpotamon namsom*; สกุล *Larnaudia* มี 2 ชนิด คือ *Larnaudia beusekomae* และ *L. chaiyaphumi*; สกุล *Potamon* มี 7 ชนิด คือ *Potamon bhumibol*, *P. phuphanense*, *P. somchai*, *P. yotdomensis*, *P. sp. I*, *P. sp. II*, *P. sp. III*, *P. sp. IV*, *P. sp. V*; สกุล *Pudaengon* มี 5 ชนิดคือ *Pudaengon mukdahan*, *P. sakonnakorn*, *P. thatphanom*, *P. wanonniwat* และ *P. sp. I*; สกุล *Thaipotamon* มี 2 ชนิด คือ *Thaipotamon chulabhorn* และ *T. dansai*

พิจารณาดูจากถิ่นอาศัยของปูน้ำจืดแต่ละชนิด สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กลุ่มปูนา ประกอบด้วย ปูน้ำจืด 1 สกุล 1 ชนิด คือ *Sayamia bangkokensis* โดยปูนาจะอาศัยขุดรูอยู่ตามคันนา หรือบริเวณรอบๆ แหล่งน้ำอื่นๆ เช่น ลำห้วยหรือหนองน้ำ การจับ ในฤดูฝนสามารถจับได้ง่าย ไม่ต้องขุดเพราะว่า ปูนาจะออกหากินหลังฝนตก แต่ในฤดูแล้งปูจะลงไปอาศัยอยู่ในรู วิธีจับใช้วิธีการขุด ในฤดูนี้ปูนาจะลึกประมาณ 50-100 เซนติเมตร แล้วแต่ความแห้งแล้งของพื้นที่

2. กลุ่มปูลำห้วยหรือปูแม่น้ำ ประกอบด้วย ปูน้ำจืด 4 สกุล 6 ชนิด คือ 1. สกุล *Chulathelphusa* มี 8 ชนิด ได้แก่ *Chulathelphusa brandti*, *C. neisi*, *C. sp. I*, *C. sp. II*, *C. sp. III*, *C. sp. IV*, *C. sp. V*, *C. sp. VI*; 2. สกุล *Heterothelphusa* มี 1 ชนิด คือ *Heterothelphusa beauvoisi*; 3. สกุล *Mekhongthelphusa* มี 1 ชนิดคือ *Mekhongthelphusa kengsapu*; 4. สกุล *Siamthelphusa* มี 1 ชนิด คือ *Siamthelphusa sp. I* ปูน้ำจืดในกลุ่มนี้จะพบตามแม่น้ำ หรือลำ

ห้วย โดยจะอาศัยอยู่ตามรากพืช ได้เศษใบไม้ริมลำธาร ซอกหินตามเกาะแก่ง หรือใต้ก้อนหินริมแหล่งน้ำ

3. กลุ่มปูน้ำตก ประกอบด้วย ปูน้ำจืด 3 สกุล 12 ชนิด คือ 1. สกุล *Esanpotamon* มี 1 ชนิด ได้แก่ *Esanpotamon namsom*; 2. สกุล *Larnaudia* มี 2 ชนิด ได้แก่ *Larnaudia beusekomae* และ *L. chaiyaphumi*; 3. สกุล *Potamon* มี 9 ชนิด ได้แก่ *Potamon bhumibol*, *P. phuphanense*, *P. somchaili*, *P. yotdomensis*, *P. sp. I*, *P. sp. II*, *P. sp. III*, *P. sp. IV* และ *P. sp. V* ปูในกลุ่มนี้จะพบอาศัยอยู่ตามซอก หรือใต้ก้อนหิน ตามลำธาร หรือน้ำตก บริเวณที่เงียบสงบ วิธีการจับ จะจับโดยการนำเอาอาหารสดที่มีกลิ่นคาวไปวางล่อ เช่น เครื่องในสัตว์ ไปวางล่อไว้ เมื่อปูได้กลิ่นคาวจะออกมากินก็จะจับได้โดยสะดวก หรือใช้วิธีจับดูตามก้อนหิน และล้วงตามซอกหิน ซึ่งปูจะหลบอาศัยอยู่

4. กลุ่มปูป่า ประกอบด้วย ปูน้ำจืด 3 สกุล 10 ชนิด คือ 1. สกุล *Dromothelphusa* มี 1 ชนิด ได้แก่ *Dromothelphusa nayung*; 2. สกุล *Pudaengon* มี 5 ชนิด คือ *Pudaengon mukdahan*, *P. sakonnakorn*, *P. thatphanom*, *P. wanonniwat* และ *P. sp. I*; 3. สกุล *Thaipotamon* มี 2 ชนิด ได้แก่ *Thaipotamon chulabhorn* และ *T. dansai* ปูในกลุ่มนี้จะพบตามชายป่าที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น รอบๆ ลำธาร โดยจะขุดรูลึก และปกติจะออกหากินเวลากลางคืน การจับจะจับในฤดูฝน โดยใช้เสียมขุดรูลงไปแล้วใช้มือล้วงจับออกมา สาเหตุที่ชาวบ้านนิยมจับในฤดูฝนเพราะว่ารูของปูจะไม่ลึกเหมือนฤดูแล้ง โดยทั่วไปจะลึกประมาณ 70-100 เซนติเมตร แต่ในฤดูแล้งปูจะขุดรูลงไปลึกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะลึกมากกว่า 1.5 เมตรขึ้นไป

การกระจาย จากการศึกษพบว่าปูน้ำจืดแต่ละชนิดมีการกระจายในพื้นที่ ที่เหมือนหรือต่างกัน ในพื้นที่ 19 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. กลุ่ม ปูนา พบการกระจาย ของแต่ละชนิด ดังนี้

Sayamia bangkokensis พบที่ จังหวัดเลย

2. กลุ่ม ปูลำห้วย, ปูแม่น้ำ พบการกระจาย ของแต่ละชนิด ดังนี้

Chulathelphusa brandti พบที่ จังหวัดเลย

Chulathelphusa neisi พบที่ จังหวัดอุบลราชธานี

Chulathelphusa sp. I พบที่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม

Chulathelphusa sp. II พบที่ จังหวัดนครพนม

Chulathelphusa sp. III พบที่ จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดกาฬสินธุ์

Chulathelphusa sp. IV พบที่ จังหวัดศรีสะเกษ

Chulathelphusa sp. V พบที่ จังหวัดนครพนม

Chulathelphusa sp. VI พบที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร

Heterothelphusa beauvoisi พบที่ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา

Mekhongthelphusa kengsapu พบที่จังหวัดอุบลราชธานี

Siamthelphusa sp. I พบที่จังหวัดนครราชสีมา

3. กลุ่ม ปูน้ำตก พบการกระจาย ของแต่ละชนิด ดังนี้

Esanpotamon namsom พบที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคายและจังหวัดนครพนม

Larnaudia beusekomae พบที่จังหวัดนครราชสีมา

Larnaudia chaiyaphumi พบที่ จังหวัดชัยภูมิ

Potamon bhumibol พบที่ จังหวัดเลย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี

Potamon phuphanense พบที่ จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี

จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานี

Potamon somchaii พบที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดอุดรธานี

Potamon yotdomensis พบที่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ

Potamon sp. I พบที่ จังหวัดชัยภูมิ

Potamon sp. II พบที่ จังหวัดเลย

Potamon sp. III พบที่ จังหวัดเลย

Potamon sp. IV พบที่ จังหวัดเลย

Potamon sp. V พบที่ จังหวัดอุบลราชธานี

4. กลุ่ม ปูป่า พบการกระจาย ของแต่ละชนิด ดังนี้

Dromothelphusa nayung พบที่ จังหวัดอุดรธานี

Pudaengon mukdahan พบที่ จังหวัดมุกดาหาร

Pudaengon sakonnakorn พบที่ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม

Pudaengon thatphanom พบที่ จังหวัดนครพนม

Pudaengon wanonniwat พบที่ จังหวัดสกลนคร

Pudaengon sp. I พบที่ จังหวัดเลย

Thaipotamon chulabhorn พบที่ จังหวัดมหาสารคาม

Thaipotamon dansai พบที่ จังหวัดเลย

กุญแจจำแนกชนิดของปูน้ำจืดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

Key to families

- มีพินด้านข้างกระดอง .....Parathelphusidae
- ไม่มีพินข้างกระดอง .....Potamidae

Key to genera ของ Parathelphusidae

1. กระดองโค้งนูน.....*Sayamia bangkokensis*
 กระดองแบน.....2
2. กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส .....*Mekhongthelphusa kengsapu*
 กระดองเป็นรูปหกเหลี่ยม.....3
3. สัน epigastric cerst กับ ส่วนต้นของ สัน post orbital crest อยู่ห่างกัน
 ขอบข้างกระดองด้านท้ายสอบเข้ามาก.....4
 สัน epigastric cerst กับ ส่วนต้นของ สัน post orbital crest อยู่ชิดกัน
 ขอบข้างกระดองด้านท้ายสอบเข้าเล็กน้อย.....*Chulathelphusa*
4. กระดองเรียบไม่มีส่วนนูนสูงเป็นพู..... *Siamthelphusa* sp. 1
 กระดองไม่เรียบ และมีส่วนนูนสูงเป็นพู.....*Heterothelphusa beauvoisi*

key to species ของ *Chulathelphusa*

1. กระจกมีจุดประเป็นลาย.....2
 กระจกไม่มีจุดประ.....3
2. ปล้องท้องปล้องที่ 6 เป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมจัตุรัส..... *Chulathelphusa* sp. IV
 ปล้องท้องปล้องที่ 6 คอดเข้า คล้ายรูปคอก..... *Chulathelphusa neisi*
3. สัน post- orbital crest เฉียงเป็นเส้นตรง.....4
 สัน post- orbital crest เฉียงเป็นเส้นโค้ง.....5
4. ส่วนท้องปล้องที่ 6 เป็นรูปจัตุรัส ด้านกว้างยาวเท่าๆ กับด้านยาว..... *Chulathelphusa* sp. I
 ส่วนท้องปล้องที่ 6 ไม่เป็นรูปจัตุรัส ด้านกว้างจะสั้นกว่าด้านยาว..... *Chulathelphusa* sp. II
5. ก้ามหนีบด้านใหญ่ นิ้วจะโค้งเป็นช่องกว้าง และนิ้วยาวกว่าฝ่ามือ.....6
 ก้ามหนีบด้านใหญ่ นิ้วจะโค้งเล็กน้อยนิ้วทั้งสองเกือบชิดกัน และนิ้วจะสั้นกว่าฝ่ามือ.....7
6. ด้านฐานของส่วนท้องปล้องที่ 4 จะโค้งลงด้านล่าง ..... *Chulathelphusa brandti*
 ด้านฐานของส่วนท้องปล้องที่ 4 จะเป็นเส้นตรง..... *Chulathelphusa* sp. III
7. ขอบนอกของส่วนท้องปล้องที่ 5 จะเว้าเข้า ด้านฐานจะเป็นเส้นโค้ง.... *Chulathelphusa* sp. V
 ขอบนอกของส่วนท้องปล้องที่ 5 จะโค้งออก ด้านฐานจะเป็นเส้นตรง.. *Chulathelphusa* sp. VI

Key to genera ของ Potamidae

1. กระจกโค้งงอ.....2
    กระจกแบน.....3
2. กระจกนูนเฉพาะส่วนท้าย.....*Dromothelphusa nayung*
    กระจกนูนทั้งส่วนหน้าและส่วนท้าย.....4
3. ฟันข้างเบ้าตา เชื่อมรวมกันกับขอบข้างกระจก.....*Esanpotamon namsom*
    ฟันข้างเบ้าตาแยกกัน กับขอบข้างกระจกชัดเจน.....5
4. มีขอบข้างกระจก.....*Pudaengon*
    ไม่มีขอบข้างกระจก.....*Thaitpotamon*
5. กระจกบริเวณ ด้านนอก ของร่อง cervical groove ยวบเป็นแอ่งชัดเจน.....*Larnaudia*
    กระจกบริเวณ ด้านนอก ของร่อง cervical groove ไม่ยวบเป็นแอ่งชัดเจน.....*Potamon*

Key to species ของ *Larnaudia*

- ส่วนท้องปล้องสุดท้ายด้านปลาย จะแหลม ขอบล่างปล้องที่ 6 เว้าเข้า... *Larnaudia chaiyaphumi*
 ส่วนท้องปล้องสุดท้ายด้านปลาย จะมนป้าน ขอบล่างปล้องที่ 6 เป็นเส้นตรง
 ..... *Larnaudia beusekomae*

Key to species ของ *Potamon*

1. เป็นปูน้ำจืดขนาดเล็ก.....2
 เป็นปูน้ำจืดขนาดใหญ่.....4
2. กระจกเป็นรูปไข่มีปุ่มขรุขระและรอยย่นกระจายอยู่ทั่วไป.....*Potamon* sp. III
 กระจกเป็นรูปสี่เหลี่ยม.....3
3. สัน epigastric crest กับ สัน post – orbital crest เชื่อมรวมกัน..... *Potamon* sp. I
 สัน epigastric crest กับ สัน post – orbital crest ไม่เชื่อมรวมกัน..... *Potamon* sp. II
4. สัน epigastric crest กับ สัน post – orbital crest เชื่อมรวมกัน.....5
 สัน epigastric crest กับ สัน post – orbital crest ไม่เชื่อมรวมกัน.....6
5. สัน post – orbital crest ลากไปจรดขอบสันข้างกระจกโดยไม่ขาดตอน
 ..... *Potamon phuphanense*
 สัน post – orbital crest ลากไปจรดขอบสันข้างกระจก แต่จะขาดตอนตรงส่วนปลาย
 ..... *Potamon yotdomensis*
6. กระจกเรียบ เป็นมันมีรอยย่นหรือปุ่มขรุขระเฉพาะตรงมุมด้านข้าง ส่วนหน้า เพียง
 เล็กน้อย.....7
 กระจกขรุขระ จะมีรอยย่นหรือปุ่มขรุขระกระจายอยู่บริเวณส่วนหน้าของกระจก
 โดยทั่วไป.....8
7. ตรงกลางของ ร่อง semicircular ของกระจกเป็นมุมแหลม..... *Potamon somchai*
 ตรงกลางของ ร่อง semicircular ของกระจกไม่เป็นมุมแหลม..... *Potamon* sp V

8. ขอบด้านข้างของส่วนท้องปล้องที่ 5 เว้าเข้าเล็กน้อย ไม่เฉียง มาก ขอบด้านข้างของ

ปล้องที่ 6 โค้งออกเล็กน้อย และไม่เฉียงมาก..... *Potamon* sp. IV

ขอบด้านข้างของส่วนท้องปล้องที่ 5 เป็นเส้นตรง และเฉียงมาก ขอบด้านข้างของ

ปล้องที่ 6 เป็นเส้นตรงและเฉียงมาก..... *Potamon bhumibol*

Key to species ของ *Thaipotamon*

กระดองเป็นรูปรี ด้านกว้าง ยาวกว่าด้านยาวอย่างชัดเจน..... *Thaipotamon dansai*

กระดองเป็นรูปไข่ ด้านกว้าง ยาวกว่าด้านยาวไม่มากนัก..... *Thaipotamon chulabhorn*

Key to species ของ *Pudaengon*

1. ตัวขนาดเล็ก กระดองขรุขระ ขอบข้างกระดอง ยกเป็นสันชัดเจน.....*Pudaengon* sp. I

ตัวโต กระดองเรียบ ขอบข้างกระดองเป็นสันไม่ชัดเจน.....2

2. exopod ของ 3rd maxilliped ยื่นแหลมด้านปลายของ merus ขึ้นไป 3

exopod ของ 3rd maxilliped ไม่ยื่นแหลมด้านปลายของ merus ขึ้นไป

..... *Pudaengon sakonnakorn*

3. Y-shap ที่แบ่ง สัน epigastric crest จะลึก และชัดเจนทั้งอันจนถึงปลาย

..... *Pudaengon wanonniwat*

Y-shap ที่แบ่ง สัน epigastric crest จะลึก แต่ชัดเจนเฉพาะส่วนต้น.....4

4. ขอบกระดองส่วนหน้าไม่มีรอยเว้า ขอบด้านข้างของส่วนท้องปล้องสุดท้ายเป็นเส้นตรง

..... *Pudaengon thatphanom*

ขอบกระดองส่วนหน้ามีรอยเว้าเล็กน้อย ขอบด้านข้างของส่วนท้องปล้องสุดท้ายจะเว้า

เข้าตรงส่วนปลาย..... *Pudaengon mukdahan*

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย